

גבולות היחידה: שמואל ב' פרק כ'

נושא היחידה: מרד שבע בן בכרי

מספר שיעורים: 2

כתבה: יעל גרוסברג

כללי:

לאחר שהגיעו ישראל להמליך את דוד בסיום מרד אבשלום, הם ראו כי שבט יהודה הקדימו אותם, והתקוממו על כך.

מי שמנצל את השעה, הוא "איש בליעל" - שבע בן בכרי שגורר את העם למרד נוסף.

דוד אומר לעמשא שר הצבא, כי בתוך שלושה ימים יזעיק את כל לוחמי שבט יהודה כדי לדכא את המרד. עמשא מתעכב, ודוד שולח את אבישי להילחם בשבע בן בכרי. הלוחמים, ובהם אבישי ויואב, נפגשים עם עמשא ליד גבעון, ויואב הורג את עמשא בתחבולה. משם הם ממשיכים לאבל בית מעכה, שם נמצא שבע, ורק בעקבות דבריה של אישה חכמה, נמנעת מלחמה. אנשי העיר הורגים את שבע ומשליכים את ראשו מבעד לחומה. לאחר מכן יואב חוזר להיות שר הצבא.

פתיחה:

המורה יבקש מראש משני מתנדבים שיערכו ויכוח של אנשי שבט יהודה מול אנשי ישראל. על כל אחד מן הצדדים להשמיע את טענותיו כפי שלמדנו בשיעור הקודם.

באמצע הוויכוח יוציא המורה שופר ויתקע בו, ולאחר מכן יכריז: "אני שבע בן בכרי משבט בנימין פותח במרד מול דוד! אין לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי! לא רוצים את דוד ולא את אבשלום. לא צריך בכלל מלך! שכל אחד ילך הביתה - איש לאוהליו ישראל! קדימה! להתפורר!"

לימוד הפסוקים:

קריאת פס' א'-ג'

שבע בן בכרי פותח במרד אל מול דוד.

המורה ישאל את התלמידים: מהו "איש בליעל"?

התלמידים למדו זאת בספר דברים. ניתן לבקש מהם לחפש היכן זה מופיע: "יִצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי-בְלִיעֵל, מִקֶּרְבֶּךָ, וַיִּדְיֵחוּ אֶת-יִשְׁבִּי עֵינָם, לֵאמֹר: נִלְכָּה, וְנַעֲבֹדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים--אֲשֶׁר לֹא-יִדְעֹתֶם" (דברים, י"ג, י"ג).

אנו רואים כי כינוי זה הנו חמור מאוד – כינוי המתייחס לעובדי עבודה זרה.

נחלק את המילה בליעל לשתיים: בלי עול - אדם ללא מוסר וללא מידות טובות.

← המורה ישאל: מה כל כך חמור במעשהו של שבע, שהוא מקבל כינוי כה חמור?

חשוב להזכיר כי בעם ישראל המלך הנו שליח ה'. דוד הומלך בעקבות נבואת ה'. מרידה במלך שנבחר בידי ה', היא בגדר מרידה בהקב"ה.

← המורה ישאל: האם זה משמעותי ששבע היה משבט בנימין? שבע רואה כאן הזדמנות להחזיר את המלכות לשבט בנימין, ששאול המלך היה מבניו.

אנשי ישראל הולכים אחרי שבע, ואילו שבט יהודה דבקים במלכם.

הכתוב מספר לנו שכאשר דוד מגיע לירושלים, הוא לוקח את הנשים הפילגשות ושם אותן בבית המשמרת, שם הוא דואג להן אך אינו נוהג עמן כבעל. מדוע? מכיוון שאבשלום היה איתן.

כיצד מתמודד דוד אל מול המרד?

המורה ישאל את התלמידים: מיהו שר הצבא החדש של דוד? עמשא.

המורה יכתוב על הלוח:

התפקיד שנותן דוד לעמשא -

האם עמשא עומד במשימה -

קריאת פס' ד'-ה'

התפקיד שנותן דוד לעמשא- להזעיק- לקרוא לכל אנשי יהודה תוך שלושה ימים.

האם עמשא עומד במשימה- "ויוחר"- מלשון איחור. הוא לא מצליח לעשות זאת תוך שלושה ימים.

דוד רואה כי עמשא אינו מגיע. כל רגע הוא קריטי, ועמשא לא חוזר בזמן ממשימתו.

קריאת פס' ו'-ז'

דוד אומר לאבישי שיצא מהר עם האנשים שנמצאים איתם כעת, וירדוף אחרי שבע. מדוע? כי אם לא יעשו זאת מהר, התוצאה של מרד זה יכולה להיות קשה אף יותר מזו של מרד אבשלום.

איזו אישיות חשובה מצטרפת לאבישי? יואב, שר הצבא לשעבר.

← כעת יזמין המורה תלמיד לקדמת הכיתה שיהיה עמשא, ואילו המורה יציג את מעשהו של יואב.

קריאת פס' ח'-י'

(הסבר עפ"י פירוש מצודת דוד)

אנשי אבישי פוגשים ליד גבעון את עמשא שחוזר משליחותו. ליואב יש חגור עם חרב, הוא שם את חרבו באופן שבו היא יכולה ליפול בקלות מתערה- ממקומה.

החרב נופלת, ויואב מתכופף להרים אותה ביד שמאל.

יואב אומר לעמשא: "השלום לך אחי?" ואוחז ביד ימין בזקנו של עמשא כדי לתת לו נשיקה. עמשא בטוח שזהו מפגש חברים ואינו נוהר.

יואב תוקע בו את החרב אל החומש (הצלע החמישית, מקום הכבד והמרה), ומעיו נשפכים ארצה. עמשא מת מיד במקום.

יואב ואבישי ממשיכים לרדוף אחרי שבע בן בכרי.

← המורה ישאל את התלמידים: מדוע הרג יואב את עמשא? בגלל קנאה. יואב מקנא בכך שעמשא קיבל את תפקידו, ולכן הורג אותו.

← ניתן לשאול את התלמידים: מי עוד נהרג בעבר בחומש? אבנר ועשהאל.

מי הרג את אבנר? מדוע?

ההיזכרות בהריגת אבנר היא דבר עקרוני וחשוב בפרק זה. זו פעם שנייה שבה יואב הורג שר צבא ששימש את מתנגדי דוד, וכנגד רצון דוד. משני אירועים בולטים אלו ניתן להבין מהי גישתו של יואב – דרך אלימה ללא פשרות למען האמת הנראית לו (ולא סתם קנאה), בעוד שדרכו של דוד היא דרך השלום.

← המורה ישאל: כיצד לדעתכם יתייחס דוד ליואב? (לפי תשובות התלמידים, על המורה לראות האם נכון לציין בפניהם שלפני מותו מצווה דוד את שלמה בנו כי ימצה עם יואב את הדין בחכמתו ולא ייתן לו למות באופן רגיל).

קריאת פס' י"א-י"ג

ראינו כי יואב ואבישי ממשיכים מיד אחרי הרצח לרדוף אחרי שבע בן בכרי. האם שאר העם איתם?

אמנם איש אחד מאנשי יואב קרא בקול, כי כל מי שחפץ ביואב והוא בעד דוד- שילך אחרי יואב, אולם שאר הלוחמים אינם מסוגלים להמשיך, והם נעמדים ליד גופתו של עמשא. אותו לוחם רואה זאת, ומזיז את גופת עמשא מן המסילה- הדרך הראשית אל השדה - ושם עליו בגד. כעת ממשיכים כל הלוחמים לרדוף אחר שבע.

דיכוי המרד

כעת הזרקור עובר אל שבע בן בכרי, שעובר בכל שבטי ישראל כדי שיצטרפו למרד, ולבסוף מגיע לעיר שנקראת "אבל בית מעכה". בואו נראה מה קורה שם...

קריאת פס' י"ד-י"ט

שבע נמצא בתוך העיר, ואנשי יואב עושים מצור סביבה ושופכים סוללה.

← המורה יראה תמונה של חומת עיר, ועל גביה יצייר סוללה – ערימות עפר הנשפכות על יד החומה, ובכך מאפשרות גישה אל פנים העיר בקלות (מצורפת תמונת חומה בהמשך - בהרחבות).

← בעזרת ההמחשה, ניתן לדבר עם התלמידים על התרחיש – כמה זמן זה אמור לקחת? מה יכול לקרות? מה המחירים שישלמו במהלך המצור, ומה המחירים בסופו אם ירצו את החומה?

אישה חכמה קוראת ליואב מתוך העיר, שיתקרב אליה. יואב מגיע, והיא מבקשת שישמע את דבריה.

← דברי האישה הם דברים קשים להבנה. על כן יסביר המורה במילותיו את אשר היא אומרת ליואב – היית צריך לפנות קודם כול בדרכי שלום. אם הייתם פונים אל אנשי העיר, הם היו משלימים אתכם, משום שאנו נאמנים לישראל ולמלך. מדוע אתה רוצה להרוג עיר שלמה?

(בהרחבות מופיע הסבר לכל חלק מן הפסוק, על פי הפרשנים.)

תשובת יואב:

נקרא את פס' כ'-כ"ב

המורה יבקש מאחד התלמידים להסביר את תשובת יואב ומה קרה לאחר מכן.

יואב עונה כי ודאי שאינו מעוניין להשחית ולהרוס את כל העיר, אלא ששבע בן בכרי מרד במלך, והוא מעוניין להרוג רק אותו.

האישה החכמה מצליחה לשכנע את בני העיר, והם הורגים את שבע ומשליכים את ראשו מעל החומה.

יואב תוקע בשופר (ניתן שוב לתקוע בשופר מתחילת השיעור), וכך מסתיים המרד.

← המורה ישאל את התלמידים: הכתוב קורא לאישה זו "אישה חכמה"- מה הסיבה לכך, לפי דעתכם?

מכיוון שהיא מנסה להשפיע ולשנות את המציאות בעזרת דברי חכמה. בזכות פועלה, היא מנעה מלחמת אחים שהייתה עלולה להסתיים באסון גדול ובמתים רבים.

פס' כ"ג-כ"ה

מינוי אנשים לתפקידים שונים בממלכת דוד.

המינוי המשמעותי מבחינתנו הוא מינויו של שר הצבא.

מי שר הצבא במקום עמשא? שוב יואב.¹

הצעות להמחשה:

הצגת ויכוח ותקיעה בשופר- המחשה כיצד מתוך הוויכוח מחליט שבע בן בכרי לפתוח במרד אל מול דוד.

המחזה- מות עמשא ע"י יואב.

תמונה- להמחשת סוללה על יד חומה.

מסרים והפנמה:

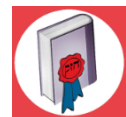

א. בפרק זה ראינו עד כמה ויכוח ומדון מובילים לרע. שבע היה "איש בליעל", שמידותיו הרעות גרמו לו למרוד בדוד. אולם הוויכוח בתוך העם הוא שאפשר לו להצליח ברצונו זה.

ב. קנאה היא מידה רעה, העלולה לגרום לעשיית מעשים נוראיים. בפרקנו ראינו כיצד קנאתו של יואב וגישתו האלימה גרמו לו להגיע לרצח עמשא.

ג. מן האישה החכמה אנו לומדים כיצד אדם אחד יכול להציל עיר שלמה. בעזרת גישתה הנכונה ודבריה החכמים, היא מנעה מלחמת אחים והרג רב.

סיכום:

שבע בן בכרי הכריז על מרד כנגד דוד.

דוד פקד על עמשא שר צבאו כי יקרא לכל לוחמי שבט יהודה תוך שלושה ימים. מאחר שעמשא איחר, דוד דאג שמא המרד יהיה קשה אף ממרד אבשלום, ולכן פקד על אבישי שיצא להילחם בשבע עם האנשים שנמצאים אתו. על יד גבעון, מגיע למולם עמשא. יואב, שהיה עם אבישי, מבצע תחבולה ומגיע אל עמשא בדברי שלום. הוא אווז בזקנו כדי כביכול לתת לו

¹ אף שיואב הרג את עמשא ודוד לא היה מרוצה מכך. הפרשנים כותבים שיואב היה חזק, ושהייתה לו תמיכה בקרב ישראל, לכן דוד החזירו, אך בכל זאת הוא נטר לו בלבן טינה עד יום מותו, אז ציווה את שלמה בנו שינקום בו.

נשיקה, עמשא לא נוהר, וכך יואב הורגו. לאחר שגופתו של עמשא הוזזה לצד הדרך, המשיכו כל הלוחמים בדרכם לאבל בית מעכה, שם היה שבע. לפני שהם מתחילים במלחמה, פונה אליהם אישה חכמה מן העיר, וגורמת לכך שאנשי העיר משליכים את ראשו של שבע מעבר לחומה, ובכך נמנע הרג רב.

בסיום הפרק, ממנה דוד אנשים שונים לתפקידים בממלכה, וביניהם את יואב החוזר להיות שר צבא.

הרחבות:

א. הסבר דברי האישה:

"דבר ידברו בראשונה לאמור"- היית צריך קודם כול לנסות לדבר בדרכי שלום.

"שאלו ישאלו באבל"- הלוחמים צריכים לשאול בשלום העיר הזאת ששמה אבל.

"וכן התמו"- בני העיר היו מיד משלימים אתכם.

"אנוכי שלומי אמוני ישראל"- אני מבני העיר הזאת, ואנו נאמנים לישראל ולמלך.

"אתה מבקש להמית עיר ואם בישראל"- (מצודת דוד) למה אתה רוצה להרוג עיר שלמה?!
תבקש מה שאתה רוצה מאתנו קודם.

ב. תמונות חומה להמחשת סוללה

